
Prof. Hampl a prof. Horyna se vyjadřují k údajnému plagiátorství doc. Gladkové

<http://tarantula.ruk.cuni.cz/IFORUM-4473.html>

Prof. Hampl a prof. Horyna se vyjadřují k údajnému plagiátorství doc. Gladkové

Plagiátorství je problém, který občas potrápí nejednu domácí, ale i zahraniční univerzitu. Problém vykrádání cizích myšlenek nás snad ani tolik nepřekvapí u studentů, jako když se vyskytne u vědeckých pracovníků. Nařčení doc. PhDr. Hany Gladkové, CSc. (UK FF) z plagiátorství v souvislosti s jejím nedávno uzavřeným profesorským řízením, však celý problém promítá z trochu jiného úhlu. V i-Foru Vám přinášíme souhrn všeho, co se doposud v této kauze odehrálo. Chceme tak seznámit širokou veřejnost s podrobnostmi a detaily této záležitosti a osvětlit i nejasnosti, které se v posledním čase objevují v médiích.

Dne 18. května 2006 proběhlo profesorské řízení doc. PhDr. Hany Gladkové, CSc. pro obor slavistika před Vědeckou radou Filozofické fakulty Univerzity Karlovy. Schválený návrh byl postoupen k projednání v Kolegiu rektora a před Vědeckou radou Univerzity Karlovy.

Dne 3. července byl rektoru Univerzity Karlovy, Prof. RNDr. Václavu Hamplovi, DrSc, doručen dopis, upozorňující na to, že habilitační spis Hany Gladkové (se spoluautorkou Iskrkou Likomanovou) „Jazykova situacia. Istoki i perspektivy (bolgarsko-češskije paralleli)“, vydaný v roce 2002 byl recenzován v časopise „Voprosy jazykoznanija“ v čísle 6, ročníku 2005 a byl v recenzi velmi tvrdě kritizován. Dopis je podepsán prof. PhDr. Eduard Petrů, DrSc. a byl zaslán na vědomí všem členům Vědecké rady Univerzity Karlovy a prezidentovi republiky. Přílohou zmíněného dopisu byla kopie zmiňované, rozsáhlé recenze, kterou pod názvem „Nekotoryje razdumja nad knižkou „Jazykova situacia istoki i perspektivy bolgarsko-češskije paralleli“ publikovala Galina P. Neščimenko. Tato recenze má charakter ostré výměny.

Nicméně se záhy zjistilo, že zmíněný dopis je podvrh a že ho prof. PhDr. Eduard Petrů, DrSc. nenapsal a ani napsat nemohl, což potvrdila i jeho manželka paní Mgr. Božena Petrů. Prof. E. Petrů totiž zemřel dne 3. března 2006 a řadu měsíců před smrtí byl vážně nemocen. Tímto byla důvěryhodnost dopisu obsahujícího obvinění z plagiátu a podepsaného falšovaným podpisem prof. E. Petrů, zcela zpochybněna.

Profesura doc. PhDr. Hany Gladkové, CSc. byla projednávána na kolegiu rektora Univerzity Karlovy dne 20. listopadu. Z důvodů výše uvedených skutečností Kolegium rektora rozhodlo další jednání o profesuře pozastavit a vyžádat si vyjádření dalších odborníků o práci doc. Gladkové a jejího poměru k textům Galiny Neščimenko.

Dne 13. prosince je datován dopis, který napsal senátor Mgr. M. Mejstřík rektorovi Univerzity Karlovy, ve které opět upozorňuje na recenzi G. Neščimenko. Senátorovi Mejstříkovi odpověděl obratem jménem rektora prorektor pro akademické kvalifikace prof. Horyna, který ho informoval, že profesorské řízení doc. Hany Gladkové je od 20. listopadu 2006 pozastaveno a že jsou vyžádány doplňující informace, a to i přesto, že způsob, jakým byly vzneseny námitky, byl sám o sobě mimořádně pochybný.

Předseda komise pro jmenování doc. Gladkové profesorkou a mezinárodně respektovaný slavista prof. Čermák, který se s Mgr. Mejstříkem setkal, uvedl, že proti (jistě ne nestrannému) názoru G. Neščimenko stojí názor devíti specialistů z pěti zemí, kteří považují práci H. Gladkové za vlastní a svébytný tvůrčí výkon, na kterém nelpí ani stín plagiátu. Senátor Mejstřík svoji pozici nezměnil.

Dne 2. února přišel na adresu rektora UK dopis člena korespondenta Ruské akademie věd V. A. Dybo, DrSc. Dopis od V. A. Dybo, DrSc. je pouze citací recenze článku G. P. Neščimenko, kterou původně napsal pro vnitřní recenzní řízení časopisu „Voprosy jazykoznanija“. Takovéto použití vnitřní recenze odborného periodika je eufémisticky řečeno značně nestandardní.

Dne 17. února pak došel obsáhlý elektronický dopis G. Neščimenko rektorovi UK. Ruská badatelka v něm přímo nařkla H. Gladkovou a I. Likomanovou z „...odcizení ucelené nové teoretické koncepce, která usnadňuje řešení klíčového sociolingvistického problému jazykové situace a modelování stavby etnického jazyka, zviditelňuje trendy v dobovém verbálním dorozumívání, jazykové kultuře a jazykové politice.“

Rektor UK, prof. RNDr. Václav Hampl odpověděl G. Neščimenko dne 13. března s tím, že v současnosti je profesorské řízení H. Gladkové pozastaveno a že ve věci údajného plagiátu byly vyžádány posudky dalších zahraničních odborníků. Mimo jiné uvedl: „Proto považuji za neoprávněnou Vaši obavu, že bychom otázku intelektuálního vlastnictví považovali za zanedbatelnou.“

Dnem 24. března je datován další dopis G. Neščimenko, ve kterém děkuje prof. Hamplovi za jeho odpověď a zároveň posiluje své tvrzení, že práce H. Gladkové je plagiátem jejího díla. V druhé části dopisu si stěžuje na zhoršení vztahů českého národa k Rusku, na nezájem Čechů o svou vlast a dějiny.

V mezidobí připravily H. Gladková a I. Likomanová obsáhlou odpověď na článek G. Neščimenko, kterou zaslaly do redakce časopisu „Voprosy jazykoznanija“. O tom informovaly rektora UK dopisem ze dne 8. února, kde konstatují, že ve svém článku poukazují „...na všechny zdroje našich teoretických úvah, mezi nimiž hrála kniha G. P. Neščimenko důležitou úlohu (což je dle nás zdůrazněno 24 odkazy), ale základním východiskem byl strukturní a sociolingvistický přístup Pražské jazykové školy (prakticky celá teoretická kapitola byla hotova před vyjitím knihy G. P. Neščimenko). Důkazy jsou uvedeny; odkazy na knihu G. P. Neščimenko poukazují na ty myšlenky, v nichž je její přístup inovativní). Koncepte, kterou jsme popsaly v naší knize je kombinací různých metod a postupů vycházejících z potřeb komparativní analýzy /.../přichází s celou řadou nových postupů, interpretací a také řešení. Cílem je vytvořit model aplikovatelný při srovnávacím studiu slovanských jazyků.“ Hlavní redaktorka časopisu „Voprosy jazykoznanija“ Prof. Dr. Tatjana M. Nikolaeva v dopisu ze dne 2. března 2007 slibuje otištění článku H. Gladkové a I. Likomanové a zároveň se omlouvá za to, že text V. A. Dybo, který byl interní redakční recenzí, byl zaslán jako dopis na univerzitu do Prahy. T. M. Nikolaeva vyjadřuje přesvědčení, že toto se nestalo vinou akademika V. A. Dybo.

Pro etickou komisi Filozofické fakulty UK bylo zpracováno stanovisko o odborné práci doc. H. Gladkové, CSc., připravené prof. PhDr. F. Čermákem, DrSc. a Prof. PhDr. A. Macurovou, CSc., odevzdané dne 12. března 2007. Práce hodnotící komise k profesuře H. Gladkové se opírala o neanonymní vyjádření čtyř vysoce renomovaných zahraničních odborníků, kteří jsou znali i publikací G. Neščimenko. Už jenom to, že své názory vyjádřili veřejně dává jejich slovu podstatně větší váhu než třem anonymním zdrojům senátora Mejstříka, jejichž jména odmítl sdělit s tím, že zveřejněním by podle jeho vyjádření byla ohrožena jejich existence na UK.

Dne 27. června 2007 – tedy den před plánovaným projednáním profesury Hany Gladkové na Vědecké radě Univerzity Karlovy – došel prostřednictvím senátora M. Mejstříka dopis prof. J. F. Tarasova DrSc., který je psycholinguista a nevěnuje se sociolinguistice nebo teorii spisovných slovanských jazyků a který „s určitostí“ konstatuje, že koncepte paní G. Neščimenko byla H. Gladkovou přejata. Pro toto tvrzení však nepřináší žádné argumenty.

Na den 28. června byla svolána Vědecká rada univerzity, která měla – vedle dalších pěti profesur – projednávat i profesuru doc. Hany Gladkové. K projednání profesur posléze nedošlo, neboť Vědecká rada se sešla v počtu pouhých 33 členů a tím nebylo naplněno quorum, které činí 36 členů s hlasovacím právem. Všichni kandidáti uplatnili své právo, dané Jednacím řádem Vědecké rady UK, na odložení projednávání.

Hned po zasedání Vědecké rady UK se v pracovně rektora UK uskutečnila schůzka zástupců univerzity, senátora Mgr. Mejstříka a zahraničních hostů: slavistů prof. J. P. Lochera z Bernu a prof. J. Siatkowskiho z Varšavy. Po jednání senátor Mejstřík znovu opakoval, že nemá jistotu, zda se UK problémem vážně zabývá a odvolal se na dopisy od A. Dybo a J. F. Tarasova. Naproti tomu zcela ignoroval posudky jiných expertů, zastávající protikladné stanovisko, včetně prof. Siatkowského, který je vskutku jedním z nejvýznamnějších současně žijících slavistů.

Rektor UK odpověděl senátorovi Mejstříkovi, že dokladem toho, že UK bere problém vážně je to, že pozastavila projednávání profesury H. Gladkové ještě dříve než do jednání vstoupil pan senátor svými dopisy.

Elektronickým dopisem se ozvala G. Neščimenko, která v textu datovaném 21. září požádala o odložení projednávání profesury H. Gladkové. Argumentuje tím, že považuje za „rozhadné, abych u toho byla“, avšak není si jista, zda se jí podaří včas získat vstupní víza. Pro urychlení vystavení víza požadovala pozvání od rektora UK.

Z pověření rektora odpověděl prorektor prof. M. Horyna v tom smyslu, že odklad termínu zasedání Vědecké rady není možný a že uvedený termín byl veřejně znám již od 28. června. Proto je i časově nemožné zaslat pozvání pro G. Neščimenko tak, aby mělo ještě váhu při vyřizování víza. Zároveň však v poslední větě dopisu upozornil přímo, že „jednání Vědecké rady je ve většině svého průběhu veřejné a je ho možno navštívit.“

Dne 26. září v poledne telefonovala na oddělení vědy rektorátu UK úřednice z vizového oddělení velvyslanectví České republiky v Moskvě. V rozhovoru s prorektorem Horynou se dotázala zda bylo prof. G. Neščimenko zasláno pozvání, s tím že dotyčná sedí v čekárně na velvyslanectví, trvá na okamžitém vydání víza, říká, že je do Prahy pozvána a že tam musí být dne 27. září na jednání Vědecké rady UK. Prof. Horyna sdělil dotyčné paní, že G. Neščimenko pozvání od UK nemá.

Dne 27. září byl na soukromém blogu <http://ony10.livejournal.com/> publikován ruský text o tom, že UK zatajila termín zasedání Vědecké rady, neposlala odborníci oficiální pozvání a znemožnila její účast.

Na jednání Vědecké rady dne 27. září se jako hosté dostavili senátor Mejstřík, prof. J. P. Locher z Bernu a prof. J. Siatkowski z Varšavy. Prof. Locher na přímou otázku, kterou mu v diskuzi položil prof. MUDr. J. Stingl, CSc., zda práce H. Gladkové je plagiátem monografie G. Neščimenko přímo odpověděl že se o plagiát nejedná.

Hlasování Vědecké rady o profesuře H. Gladkové dopadlo následovně: z 53 členů Vědecké rady jich bylo přítomno a odevzdalo hlasy 43 členů. Z těchto 43 hlasů bylo 39 kladných, žádný záporný a 4 neplatné. Vědecká rada tak potřebnou nadpoloviční většinou všech členů schválila udělení profesury H. Gladkové.

Kauza se tím ovšem ještě neuzavírá. Dne 30. září byl rektorovi UK zaslán elektronický dopis G. Neščimenko, psaný patrně ve velmi rozrušené náladě. Na úvod sděluje, že dopis prorektora Horyny ze dne 26. září ji nepříjemně překvapil „nepřesností sdělovaných informací, ale i vyzývavým tónem. Mám proto důvod brát to jako osobní urážku.“ Za příklad „nepřesné informace“ uvádí konstatování, že znalost zářijového termínu Vědecké rady UK byla známa od konce června, když ona věděla jenom, že se „to bude konat někdy na podzim 2007“. Konání zasedání Vědecké rady poslední čtvrtek v měsíci je již řadu let na UK naprosto pravidelné. V následujícím textu si sama G. Neščimenko odporuje. Na jedné straně tvrdí, že potřebovala pozvání UK proto, aby dostala vízum aby se mohla účastnit jednání 27. září (když v předchozím dopise žádost o pozvání navazuje na žádost o posunutí termínu Vědecké rady). Dále však konstatuje, že vízum bylo hotové již ve středu 26. září v 9 hodin ráno a že ona mohla na zasedání klidně přijet. Pak ovšem není pochopitelné, proč nepřišla, když v dopise, ve kterém jí prof. Horyna oznámil, že jí pozvání nebude posláno, byla zároveň upozorněna, že

zasedání Vědecké rady je veřejné a že je možno ho navštívit. V rozporu s jejím tvrzením o tom, že vízum dostala již v 9 hodin ráno je fakt telefonického rozhovoru mezi vyslanectvím České republiky v Moskvě a prorektorem prof. Horynou, přibližně ve 13.00 hodin 26. září, ve kterém úřednice sdělila, že prof. Neščimenko o okamžité vydání víza žádá, nikoli, že ho již má. V závěru dopisu obviňuje vedení UK, že záměrně znemožnilo její přítomnost na jednání Vědecké rady, a že sama UK nemá pochybnost o tom, že se doc. Gladková dopustila plagiátu, avšak není v zájmu univerzity, aby se tento fakt dostal na veřejnost. To je však již jen snůška bezprecedentních urážek a nepravd.

Z tohoto shrnutí místy poměrně dramatického průběhu je zřejmé, že profesura kolegyně Gladkové je jednou z nejdůležitějších projednaných za novodobou historii UK, a to i v relevantním mezinárodním kontextu. Evropské kapacity oboru konsensuálně vyvrátily její nařčení z plagiátorství. To však neznamená, že po celé „kauze“ nezůstává nepříjemná pachout' z eticky problematických postupů, i když v opačném gardu. I když snad lze do jisté míry pochopit, že paní Neščimenko jakožto zainteresovaná strana nemohla vždy zcela odhlédnout od subjektivních pohledů a zdržet se emotivního jednání, invektivy napadající morální integritu rektora i celé UK akceptovat nelze. Od morálně zralé osoby by se navíc čekalo, že po konkluzivním expertním vyvrácení nařčení z plagiátorství se za takové nařčení omluví, což se zatím ze strany paní Neščimenko nestalo. A nad vším se vznáší zásadní otazník ohledně odstartování celé „kauzy“: kdo a proč se dopustil bezprecedentní ohavnosti zneužití jména zemřelého prof. Petru?

Tato bouřlivá kauza velmi názorně ilustruje celkem zřejmou skutečnost, že problém plagiátorství má dvě strany. Na jedné je třeba být schopen na podezření z plagiátorství upozornit (a kvalifikovaně ho doložit, jako tomu bylo na UK před lety v kauze doc. Bílého). Na druhé straně ne vždy platí problematické české přísloví „Není šprochu...“ Někdy na něm není pravdy ani trochu. Neoprávněné nařčení z plagiátorství může být podobně vážným etickým prohřeškem jako plagiátorství samo.

prof. RNDr. Václav Hampl, DrSc., Rektor UK v Praze

prof. PhDr. Mojmír Horyna, prorektor pro akademické kvalifikace